

๑. วิชาฌาณปัฏฐา ๑

ลำดับนั้น พระเจ้ามิถินท์ ครั้งได้โอกาสที่พระเถระเจ้าถวายแล้ว ดังนั้น ทรงถวายนมัสการแทบบาทแห่งพระอาจารย์แล้ว ประณมพระหัตถ์ ตรัสว่าดังนี้ "พระผู้เป็นเจ้า เดียรถีย์เหล่านี้พูดอยู่ว่า 'ถ้าพระพุทธรูปเจ้าทรงยินดีบูชาอยู่ได้ ชื่อว่าไม่ปรินิพพานแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับด้วยโลกอยู่ ยังเป็นผู้จะต้องเวียนอยู่ใน ภายในแห่งพิภพ เสมอสัตว์โลกในโลก, เหตุนั้น การบูชาที่ทายกกระทำแล้ว แต่พระพุทธรูปนั้น ย่อมเป็นหมันไม่มีผล, ถ้าพระองค์เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่เกี่ยวข้องกับด้วยโลก ออกไปจากภพทั้งปวงแล้ว การบูชาพระองค์หาควรไม่ เพราะท่านผู้ปรินิพพานแล้ว ย่อมไม่ยินดีอะไร การบูชาที่ทายกกระทำแล้วแก่ ท่านผู้ไม่ยินดีอะไร ย่อมเป็นหมันไม่มีผลเหมือนกัน' ดังนี้. นี่ปัญหาสองเงื่อนไข ไม่เป็นวิสัยของคนผู้ไม่ได้บรรลุพระอรหัตต เป็นวิสัยของท่านผู้ใหญ่เท่านั้น ขอ พระผู้เป็นเจ้าจงทำลายข่าย คือ ทิฏฐิเสถีย ตั้งไว้ในส่วนอันเดียว, นี่ปัญหามา ถึงพระผู้เป็นเจ้าเข้าแล้ว ขอพระผู้เป็นเจ้าจงให้ดวงจักขุแก่พุทธรูปทั้งหลาย อันมีในอนาคตกาลไว้สำหรับข่มถ้อยคำแห่งผู้อื่น."

พระเถระเจ้าถวายพระพรว่า "ขอถวายพระพร พระผู้มีพระภาคเสด็จ ปรินิพพานแล้ว และไม่ทรงยินดีบูชา, ความยินดีพระตถาคตเจ้าทรงละเสียได้ แล้วที่ดวงพระศรีมหาโพธิ์, จักกล่าวอะไรถึงเมื่อพระองค์เสด็จปรินิพพานแล้ว ด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุเล่า. ข้อนี้มีที่อ้างให้เห็นจริง คำนี้พระธรรม เสนาบดีสารีบุตรเถระเจ้ากล่าวว่ "พระพุทธรูปทั้งหลายนั้น ทรงพระคุณเสมอ ด้วยพระพุทธรูปผู้ไม่มีใครเสมอ หมู่มนุษย์พร้อมทั้งหมู่เทวดาพากันบูชา พระ องค์ไม่ทรงยินดีสักการบูชา, นี่เป็นธรรมดาของพระพุทธรูปทั้งหลาย ดังนี้."

ร. "พระผู้เป็นเจ้า ธรรมดาบุตรย่อมกล่าวยกคุณบิดาบ้าง บิดาย่อม กล่าวยกคุณบุตรบ้าง, ข้อนี้ไม่ใช่เหตุสำหรับข่มวาทะผู้อื่น, ข้อนี้ชื่อว่าเป็น เครื่องประกาศความเลื่อมใส, ขออาราธนาพระผู้เป็นเจ้ากล่าวเหตุในข้อ ปัญหานี้ให้ชอบ เพื่อแก้ไข คือ ทิฏฐิออกเสถีย เพื่อตั้งวาทะของตนไว้."

ธ. "ขอถวายพระพร พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว และ พระองค์มิได้ทรงยินดีบูชา, เทวดามนุษย์ทั้งหลายกระทำรัตน คือ พระธาตุ ของพระตถาคตเจ้า ผู้ไม่ยินดีโดยแท้ให้เป็นที่ตั้งแล้ว เสด็จสมาปฏิบัติด้วย

อารมณ์อันมุ่งอยู่ในรัตน คือ พระญาณของพระตถาคตเจ้า ย่อมได้สมบัติสามประการ, เหมือนอย่างว่า กองไฟใหญ่ลุกโพลงแล้วจะดับไป, กองไฟนั้น ยินดีเชื้อคือหญ้าและไม้บ้างหรือ ขอถวายพระพร."

ร. "กองไฟใหญ่ ถึงกำลังลุกอยู่ ก็ยอมไม่ยินดีเชื้อ คือ หญ้าและไม้, ก็กองไฟใหญ่นั้นดับสงบแล้ว หาเจตนาไม่ได้ จักยินดีด้วยเหตุอะไรเล่า พระผู้เป็นเจ้า?"

ธ. "ก็เมื่อกองไฟนั้นดับสงบแล้ว ไฟในโลกชื่อว่าสูญหรือ ขอถวายพระพร?"

ร. "หาเป็นดังนั้นไม่ ไม้เป็นวัตถุเป็นเชื้อของไฟ. มนุษย์จำพวกไหนต้องการไฟ เขาสืไม่ด้วยเรี่ยวแรงกำลังพยายาม ด้วยความกระทำของบุรุษเฉพาะตัวของเขาแล้ว ยังไฟให้เกิดขึ้นแล้ว ย่อมกระทำกิจที่จะต้องกระทำด้วยไฟได้ด้วยไฟนั้น."

ธ. "ขอถวายพระพร ถ้าอย่างนั้น คำของพวกเดียรถีย์ว่า 'การบูชาที่ทลายกระทำแล้วแก่ท่านผู้ไม่ยินดีอะไร ย่อมเป็นหมันไม่มีผล' ดังนี้ ย่อมเป็นผิด. ขอถวายพระพร กองไฟใหญ่ลุกโพลงอยู่ ฉนฺได, พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรุ่งเรืองอยู่ใน همینโลกธาตุด้วยพระพุทธานุภาพ ก็ฉนฺได; กองไฟใหญ่นั้น ครันลุกโพลงแล้วก็ดับไป ฉนฺได, พระผู้มีพระภาคเจ้า ครันทรงรุ่งเรืองใน همینโลกธาตุด้วยพระพุทธานุภาพแล้ว เสด็จปรินิพพานด้วยอนุภาทิเสสนิพพานธาตุ ก็ฉนฺได; กองไฟที่ดับแล้วไม่ยินดีเชื้อ คือ หญ้าและไม้ ฉนฺได, การยินดีเกื้อกูลของโลก พระองค์ละเสียแล้ว สงบแล้ว ก็ฉนฺได; มนุษย์ทั้งหลาย เมื่อกองไฟดับแล้วไม่มีเชื้อ สืไม่ด้วยเรี่ยวแรงกำลังพยายามด้วยความกระทำของบุรุษเฉพาะตัวของเขาแล้ว ยังไฟให้เกิดขึ้นแล้ว ย่อมกระทำกิจที่จะต้องกระทำด้วยไฟได้ด้วยไฟนั้น ฉนฺได; เทวดามนุษย์ทั้งหลาย กระทำรัตน คือ พระธาตุของพระตถาคตเจ้าผู้ไม่ยินดีโดยแท้ให้เป็นที่ตั้งแล้ว เสพสัมมาปฏิบัติ ด้วยอารมณ์อันมุ่งอยู่ในรัตน คือ พระญาณ ของพระตถาคตเจ้า ย่อมได้สมบัติสามประการ ก็ฉนฺได. ขอถวายพระพร แม้เพราะเหตุนี้ การบูชาที่ทลายกระทำแล้วแต่พระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้ จึงชื่อว่า มีผลไม่เป็นหมัน."

ธ. "ขอถวายพระพร ขอพระองค์ทรงสดับเหตุแม้ยิ่งขึ้นเป็นเครื่องให้เห็นว่า การบูชาที่ทลายกระทำแล้วแต่พระตถาคตเจ้าผู้ปรินิพพานแล้ว ไม่ทรง

ยินดีอยู่โดยแท้ มีผลไม่เป็นหมัน: เหมือนอย่างว่า พายุใหญ่พัดแล้วจะสงบไป, ลมที่สงบไปแล้วนั้น ยินดีการให้เกิดอีกบ้างหรือขอถวายพระ ?"

ร. "หาмиได้ ความค้ำนึ่งก็ดี ความกระทำในใจก็ดี ของลมที่สงบไปแล้ว เพื่อการกระทำให้เกิดอีก ไม่มี, เหตุอะไรเล่า เหตุว่าวาโยธาตุนั้นไม่มีเจตนา."

ถ. "เออ ก็ ชื่อของลมที่สงบไปแล้วนั้นว่า 'ลม' ดังนี้ ยังเป็นไปบ้างหรือ ขอถวายพระพร ?"

ร. "หาмиได้" พัดใบตาลและพัดใบกเป็นปัจจัยเพื่อความเกิดขึ้นแห่งลม, มนุษย์จำพวกไหน ต้องร้อนเผาแล้ว ต้องความกระวนกระวายบีบคั้นแล้ว เขายังลมให้เกิดขึ้น ด้วยพัดใบตาลหรือด้วยพัดใบกตามกำลังเรี่ยวแรงพยายาม ตามความกระทำของบุรุษเฉพาะตัวของเขาแล้ว ยังความร้อนให้ดับ ยังความกระวนกระวายให้สงบ ด้วยลมนั้น."

ถ. "ขอถวายพระพร ถ้าอย่างนั้น คำของพวกเดียรฉัตรว่า 'การบูชาที่ ทายกกระทำแล้วแก่ท่านผู้ไม่ยินดีอะไร ย่อมเป็นหมันไม่มีผล' ดังนี้ ย่อมเป็น ผิด. ขอถวายพระพร พายุใหญ่พัดแล้ว ฉนฺได, พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำ พิธีในหมื่นโลกธาตุ ด้วยลม คือ พระเมตตาค้ำนึ่งขึ้นใจละเอียดสุขุมแล้ว ก็ฉนฺ นั้น; พายุใหญ่ครั้นพัดแล้ว สงบไปแล้วฉนฺได, พระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นทรง กระทำพิธีในหมื่นโลกธาตุ ด้วยลม คือ พระเมตตาค้ำนึ่งขึ้นใจละเอียดสุขุมแล้ว เสด็จบรินิพพานด้วยอนุภาทิเสสนิพพานธาตุ ก็ฉนฺนั้น; ลมอันสงบไปแล้ว ย่อมไม่ยินดีความให้เกิดขึ้นอีก ฉนฺได การยินดีเกื้อกูลของโลก พระองค์ละเสีย แล้ว สงบแล้ว ก็ฉนฺนั้น; มนุษย์ทั้งหลายนั้น ต้องร้อนเผาแล้ว ต้องความกระวน กระวายบีบคั้นแล้ว ฉนฺได, เทวดามนุษย์ทั้งหลาย ต้องความร้อนกระวน กระวายเหตุไฟสามประการบีบคั้นแล้ว ก็ฉนฺนั้น; พัดใบตาลและพัดใบกเป็น ปัจจัย เพื่อความเกิดแห่งลม ฉนฺได, พระธาตุและพระญาณรัตนของพระ ตถาคตเจ้าเป็นปัจจัย เพื่อความได้สมบัติสามประการ ก็ฉนฺนั้น; มนุษย์ทั้ง หลาย ต้องร้อนเผาแล้ว ต้องความกระวนกระวายบีบคั้นแล้ว ยังลมให้เกิดขึ้น ด้วยพัดใบตาลหรือด้วยพัดใบกแล้ว ยังความร้อนให้ดับ ยังความกระวน กระวายให้สงบด้วยลมนั้น ฉนฺได, เทวดามนุษย์ทั้งหลาย บูชาพระธาตุและ พระญาณรัตนของพระตถาคตเจ้า ผู้เสด็จบรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีโดยแท้ แล้ว ยังกุศลให้เกิดขึ้นแล้ว ยังความร้อนความกระวนกระวายเหตุไฟสาม

ประการให้ดับ ให้สงบด้วยกุศลนั้นฉันนั้น. ขอถวายพระพร แม่เพราะเหตุนี้ การบูชาที่ทายกกระทำแล้วแต่พระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้ จึงชื่อว่า มีผลไม่เป็นหมัน."

ถ. "ขอถวายพระพร ขอพระองค์ทรงสดับเหตุแม้อื่นอีกให้ยิ่งขึ้นไป เพื่อข่มวาทะผู้อื่นเสีย: เหมือนอย่างว่า บุรุษตีกลอง ยังเสียงให้เกิดขึ้น และเสียงกลองอันบุรุษให้เกิดขึ้นนั้น แล้วก็อันตรธานหายไป, เออ ก็ เสียงนั้น ยินดีความให้เกิดขึ้นอีกบ้างหรือ ขอถวายพระพร."

ร. "หามิได้ เสียงนั้นอันตรธานไปแล้ว, ความคำนึงก็ดี ความกระทำในใจก็ดี ของเสียงนั้น เพื่ออันเกิดขึ้นอีกมิได้มี, ครั้นเมื่อเสียงกลองเกิดขึ้นคราวเดียวแล้ว อันตรธานไปแล้ว เสียงกลองนั้นก็ขาดสูญไป, ส่วนกลองเป็นปัจจัยเพื่อความเกิดขึ้นแห่งเสียง, ครั้นเมื่อเป็นอย่างนั้น บุรุษเมื่อปัจจัยมีอยู่ ตีกลองด้วยพยายามอันเกิดแต่ตนแล้ว ยังเสียงให้เกิดขึ้นได้."

ถ. "ขอถวายพระพร พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงตั้งพระธาตุรัตนอันพระองค์อบรมแล้วด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณ ทัสสนะ กับพระธรรมวินัยคำสอน ให้เป็นต่างพระศาสดาแล้ว ส่วนพระองค์เสด็จปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ ครั้นเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว ความได้สมบัติขาดสูญไปตามแล้วก็หาไม่, สัตว์ทั้งหลายต้องทุกข์ในภพบีบคั้นแล้วกระทำพระธาตุรัตนกับพระธรรมวินัยคำสอนให้เป็นปัจจัย แล้วอยากได้สมบัติ ก็ยอมได้ฉันเดียวกัน. ขอถวายพระพร แม่เพราะเหตุนี้ การบูชาที่ทายกกระทำแล้วแต่พระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้ จึงชื่อว่า มีผลไม่เป็นหมัน. ขอถวายพระพร ข้อนี้อันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นและตรัสบอกล่วงหน้าไว้นานแล้วว่า "อานนท์ สักหนอยความวิตก จะมีแก่ท่านทั้งหลายว่า 'พระศาสนามีพระศาสดาล่วงไปเสียแล้ว พระศาสดาของเราทั้งหลายไม่มี' ดังนี้, ข้อนี้อันท่านทั้งหลายอย่าเห็นไปอย่างนั้น, ธรรมและวินัยอันเราแสดงแล้ว และบัญญัติแล้ว แก่ท่านทั้งหลายโดยกาลที่ล่วงไปแล้วแห่งเรา จักเป็นศาสดาของท่านทั้งหลายแทน" ดังนี้. คำของพวกเดียรถีย์ว่า 'การบูชาที่ทายกกระทำแล้วแต่พระตถาคตเจ้าผู้ปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่ เป็นหมันไม่มีผล' ดังนี้ฉัน ผิด ไม่จริง เท็จ สับปลับ พิรุณ วิปริต ให้ทุกข์เป็นผล มีทุกข์เป็นวิบาก ยังผู้พูดและผู้เชื่อถือให้ไปสู่อบาย."

ถ. "ขอถวายพระพร ขอพระองค์ทรงสดับเหตุแม้ขึ้นให้ยิ่งขึ้นไป เป็นเครื่องให้เห็นว่า 'การบูชาที่ทายกกระทำแล้วแต่พระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้ มีผลไม่เป็นหมัน: มหาปฐพีนี้ยินดีบ้างหรือหนอแล้ว' 'ขอสรรพพืชจงงอกขึ้นบนเรา' ดังนี้."

ร. "หามีได้."

ถ. "ขอถวายพระพร ก็เหตุไฉนพืชทั้งหลายเหล่านั้น งอกขึ้นบนมหาปฐพีอันไม่ยินดีอยู่แล้ว ตั้งมั่นด้วยรากอันรัดกันแน่นแข็งแรงด้วยแก่นในลำต้นและกิ่ง ทรงดอกออกผลเล่า?"

ร. "มหาปฐพีแม้ไม่ยินดีอยู่ ก็เป็นวัตถุที่ตั้งแห่งพืชทั้งหลายเหล่านั้น ย่อมให้บังจายเพื่องอกขึ้น, พืชทั้งหลายนั้นอาศัยมหาปฐพีนั้นเป็นวัตถุแล้ว งอกขึ้นด้วยบังจายนั้นแล้ว ตั้งมั่นด้วยรากอันรัดกันแน่น แข็งแรงด้วยแก่นในลำต้นและกิ่ง ทรงดอกออกผลได้."

ถ. "ขอถวายพระพร ถ้าอย่างนั้น พวกเดียรถีย์ฉิบหาย ต้องถูกกำจัด เป็นพริฐในถ้อยคำของตัว, ถ้าเขาขึ้นกล่าวว่า 'การบูชาที่ทายกกระทำแล้วแก่ท่านผู้ไม่ยินดี เป็นหมันไม่มีผล' ดังนี้. ขอถวายพระพร มหาปฐพีนี้ ฉันท, พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ฉันทนั้น; มหาปฐพีไม่ยินดีอะไร ๆ ฉันท, พระตถาคตเจ้าไม่ทรงยินดีอะไร ๆ ก็ฉันทนั้น; พืชเหล่านั้นอาศัยปฐพี งอกขึ้นแล้ว ตั้งมั่นด้วยรากอันรัดกันแน่นแข็งแรงด้วยแก่นในลำต้นและกิ่ง ทรงดอกออกผลได้ฉันท, เทวดามนุษย์ทั้งหลาย อาศัยพระธาตุและพระญาณรัตนของพระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้ ตั้งมั่นด้วยกุศลมูลอันแน่นหนาแล้ว แข็งแรงด้วยแก่น คือ พระธรรม ในลำต้น คือ สมภา และกิ่ง คือ ศีล ทรงดอก คือ วิมุตติ ออกผล คือ สามัญญผล ก็ฉันทนั้น. ขอถวายพระพร แม้เพราะเหตุนี้ การบูชาที่ทายกกระทำแล้วแต่พระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้ จึงชื่อว่า มีผลไม่เป็นหมันแล."

ถ. "ขอถวายพระพร ขอพระองค์ทรงสดับเหตุแม้ขึ้นอีกให้ยิ่งขึ้นไป เป็นเครื่องให้เห็นว่า การบูชาที่ทายกกระทำแล้วแต่พระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้ มีผลไม่เป็นหมัน: สัตว์ที่เขาเลี้ยง คือ อูฐ โค ลา แพะ และหมู่มนุษย์เหล่านี้ ยินดีให้หมู่หนอนเกิดในท้องบ้างหรือขอถวายพระ."

ร. "หามิได้."

ถ. "ขอถวายพระพร ก็เหตุไฉน หนอนเหล่านั้นจึงเกิดในท้องของมนุษย์ และดิรัจฉานเหล่านั้นผู้ไม่ยินดีอยู่แล้ว มีลูกหลานเป็นอันมาก ถึงความไพบูลย์ขึ้นแล้ว ?"

ร. "เพราะบาปกรรมมีกำลังซี พระผู้เป็นเจ้าของสัตว์เหล่านั้นไม่ยินดีอยู่ หมูหนอนเกิดขึ้นภายในท้องแล้ว มีลูกหลานมาก ถึงความไพบูลย์ขึ้น."

ถ. "เพราะพระธาตุและพระญาณรัตนของพระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้มีกำลัง การบูชาที่ทายกกระทำแล้วในพระตถาคตเจ้า จึงมีผลไม่เป็นหมัน ฉันทเดียวกันแล ขอถวายพระพร."

ถ. "ขอถวายพระพร ขอพระองค์ทรงสดับเหตุแม่อื่นอีกให้ยิ่งขึ้นไปอีก เป็นเครื่องให้เห็นว่า การบูชาที่ทายกกระทำแล้วแต่พระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้ มีผลไม่เป็นหมัน: หมูมนุษย์เหล่านี้ยินดีอยู่ว่า 'ขอโรคเก๊าสิบแปดเหล่านี้ จงเกิดในกายเถิด' ดังนี้ บ้างหรือ ขอถวายพระพร."

ร. "หามิได้."

ถ. "ขอถวายพระพร ก็เหตุไฉน โรคเหล่านั้นจึงเกิดในกายของหมู่มนุษย์ผู้ไม่ยินดีอยู่แล้ว ?"

ร. "ขอถวายพระพร ถ้าว่าอกุศลที่เขากระทำไว้ในกาลก่อนเป็นกรรมที่จะต้องเสวยในภพนี้, ถ้าอย่างนั้น กุศลกรรมก็ดี อกุศลกรรมก็ดี ที่เขากระทำไว้แล้วในภพก่อนก็ดี ในภพนี้ก็ดี ย่อมมีผลไม่เป็นหมัน. ขอถวายพระพร แม้เพราะเหตุนี้ การบูชาที่ทายกกระทำแล้ว แต่พระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้ ย่อมมีผลไม่เป็นหมัน. ขอถวายพระพร พระองค์ได้เคยทรงสดับบ้างหรือว่า นันทกษัตริย์ประมุขร้ายพระสารีบุตรเถรเจ้าแล้ว เข้าไปสู่แผ่นดินแล้ว."

ร. "ข้าพเจ้าเคยได้ฟัง เรื่องนี้ปรากฏแล้วในโลก."

ถ. "เออ ก็ พระสารีบุตรเถรเจ้ายินดีการที่มหาปฐพีกลืนนันทกษัตริย์เข้าไปไว้ด้วยหรือ ขอถวายพระพร."

ร. "แม้โลกนี้กับทั้งเทวโลกเพิกถอนไปอยู่ แม้ดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ตกลงมาที่แผ่นดินอยู่ แม้พญาเขาสิเนรุบรรพตแตกกระจายอยู่ พระ

สารีบุตรเถรเจ้าก็ไม่ยินดีทุกข์ของผู้อื่น, ข้อนั้นเป็นเพราะเหตุอะไร ? เป็นเพราะเหตุเครื่องที่พระสารีบุตรเถรเจ้าจะโกรธก็ดี จะประทุษร้ายก็ดี ท่านถอนเสียแล้ว ท่านตัดขาดเสียแล้ว, เพราะท่านถอนเหตุเสียได้แล้ว พระสารีบุตรเถรเจ้าไม่พึงกระทำความโกรธ แม้นในผู้จะผลาญชีวิตของท่านเสีย."

ถ. "ถ้าว่า พระสารีบุตรเถรเจ้าไม่ยินดีการที่มหาปฐพีกลืนนันทกษัตริย์เข้าไปไว้แล้ว เหตุใดนันทกษัตริย์จึงได้เข้าไปสู่แผ่นดินเล่าขอถวายพระพร ?"

ร. "เพราะเหตุอุกศลกรรมเป็นโทษมีกำลังนะซี."

ถ. "ขอถวายพระพร ถ้าหากนันทกษัตริย์เข้าไปสู่แผ่นดินแล้ว เพราะอุกศลกรรมเป็นโทษแรง, ความผิดที่เขากระทำแล้วต่อท่านผู้ไม่ยินดีอยู่ ก็มีผลไม่เป็นหมัน, ถ้าอย่างนั้น การบูชาที่ทายกระทำแล้วแก่ท่านผู้ไม่ยินดีอยู่ ก็ย่อมมีผลไม่เป็นหมัน เพราะอุกศลกรรมเป็นคุณแรงกล้า. ขอถวายพระพร แม้เพราะเหตุนี้ การบูชาที่ทายกระทำแล้วแต่พระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้ ย่อมมีผลไม่เป็นหมัน. ขอถวายพระพร เดียวนี้ มนุษย์ผู้เข้าไปสู่แผ่นดินมีผลเท่าไรแล้ว, พระองค์ได้เคยสดับเรื่องนันทกษัตริย์หรือ ?"

ร. "เคยได้ฟัง"

ถ. "ขอถวายพระพร เชิญพระองค์ตรัสให้อาตมภาพฟัง."

ร. "ข้าพเจ้าได้ฟังว่า มนุษย์ผู้เข้าไปสู่แผ่นดินแล้วนี้ห้าคน คือ : นางจิณฺจมาณวิกาหนึ่ง สุปปพุทธะสักกะหนึ่ง เทวทัตตเถระหนึ่ง นันทกษัตริย์หนึ่ง นันทมาณพหนึ่ง."

ถ. "เขาผิดในใคร ขอถวายพระพร."

ร. "ในพระผู้มีพระภาคเจ้าบ้าง ในพระสาวกบ้าง."

ถ. "เออ ก็ พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ดี พระสาวกก็ดี ยินดีการที่คนเหล่านี้เข้าไปสู่แผ่นดินแล้วหรือ ขอถวายพระพร ?"

ร. "หามีได้."

ถ. "ขอถวายพระพร ถ้าอย่างนั้น การบูชาที่ทายกระทำแล้ว แต่พระตถาคตเจ้าผู้เสด็จปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงยินดีอยู่โดยแท้ ย่อมมีผลไม่เป็นหมัน."

ร. "พระผู้เป็นเจ้าแก้ปัญหามาให้เข้าใจได้ดีแล้ว ข้อที่ลึกลับกระทำให้ตื่นแล้ว ที่กำบังพังเสียแล้ว ขอทำลายเสียแล้ว ชฎกกระทำไม่ให้เป็นชฎแล้ว วาทะของ

คนพวกอื่นจับหายแล้ว ทิฏฐิอันน่าซังกเสียได้แล้ว พวกเดียวยัญผู้นำเกลียด
มาจดพระผู้เป็นเจ้าของประเสริฐกว่าคณาจารย์ที่ประเสริฐเข้าแล้ว ย่อมสิ้น
รัศมี."